

Handleiding Wwft en UBO-register voor advocaten

Bijgewerkt tot en met 27 september 2022

Inhoud:

1. Inleiding	2
2. Het wettelijke kader	3
3. Het eerste contact met de (mogelijke) cliënt	4
4. Wwft-plichtige diensten	4
5. Cliëntenonderzoek: identificatie van de cliënt	7
6. Het Wwft-cliëntenonderzoek	9
7. Advocaten en het UBO-register	13
8. Algemene maatregelen	19
9. De melding ongebruikelijke transactie	22
Bijlage met vindplaatsen	25

1. Inleiding

Advocaten zijn voor specifieke dienstverlening onderworpen aan de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), wat aanzienlijke nalevingsverplichtingen kan opleveren. Die verplichtingen zullen naar verwachting in de toekomst verder toenemen. Doelstelling van deze uitgave¹ is om handvatten te bieden om effectief te kunnen voldoen aan de verplichtingen die de Wwft aan advocaten (als 'instelling' in de zin van de Wwft²) oplegt als sprake is van een dienstverlening die onder de Wwft valt ('Wwft-plichtige diensten').

De invoering van het register van uiteindelijk belanghebbenden (UBO-register) heeft de nalevingsverplichting van de advocaat verzaard, aangezien vóór aanvang van de Wwft-plichtige dienstverlening een UBO-uittreksel moet worden opgevraagd en de juistheid van de UBO-registratie moet worden geverifieerd. Op de advocaat rust een zogenaamde **terugmeldplicht** indien de advocaat te weten komt dat de UBO-registratie, zoals die op dat moment bij de Kamer van Koophandel staat geregistreerd, niet juist is; zie verder paragraaf 7.

Een aanverwant onderwerp – relevant voor alle advocaten (dus niet alleen degenen die Wwft-plichtige diensten verrichten) – zijn de

verplichtingen die volgen uit de sanctiemaatregelen als bedoeld in de Sanctiewet 1977, waarbij de sancties van de Europese Unie (EU) tegen Rusland en Wit-Rusland zeer actueel zijn. Het is bij Wwft-plichtige dienstverlening belangrijk om bij het cliëntenonderzoek de sanctieregelgeving correct mee te nemen.

In deze uitgave wordt het proces van de Wwft beschreven, beginnend met de vaststelling of sprake is van Wwft-plichtige diensten en eindigend met de melding van een ongebruikelijke transactie aan FIU-Nederland.

Specifieke dienstverlening

Anders dan bij de meeste andere ondernemingen die zich aan de Wwft moeten houden, is de Wwft alleen op advocaten van toepassing als specifieke diensten worden verleend.³ Het is belangrijk om correct vast te stellen of van een dergelijke dienstverlening sprake is.

Cliëntenonderzoek op grond van Voda en sanctieregelgeving

Dat betekent overigens niet dat er geen andere situaties denkbaar zijn waarin een cliëntenonderzoek wenselijk is (ter voorkoming van betrokkenheid bij onwettige activiteiten⁴ en naleving van de sanctieregeling bij niet Wwft-plichtige diensten), maar dat is iets wat risicogebaseerd uitgevoerd kan worden.

¹ Deze handleiding biedt advocaten(kantoren) handvatten voor de naleving van de verplichtingen op grond van de Wwft. Het gebruik van deze handleiding is voor eigen risico.

² Artikel 1 lid 1 Wwft en artikel 1a lid 4 onder c Wwft.

³ Artikel 1a lid 4 sub c Wwft.

⁴ Artikel 7.1 tot en met 7.3 Voda.

2. Het wettelijke kader

De Wwft is gebaseerd op de gewijzigde vierde anti-witwasrichtlijn en vijfde anti-witwasrichtlijn van de Europese Unie.⁵ De regelgeving is oorspronkelijk ontworpen voor financiële instellingen. Met ingang van 1 juni 2003 zijn advocaten voor specifieke diensten onder de regelgeving gebracht. Met de termen ‘witwassen’ en ‘financieren van terrorisme’ worden de begrippen bedoeld zoals opgenomen in de artikelen 420bis resp. 421 Wetboek van Strafrecht. Naast de Wwft zijn het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 en de Uitvoeringsregeling Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme van belang.

De Advocatenwet bevat nadere regels, onder andere inzake het toezicht door de dekens. In de Voda zijn ook regels te vinden, onder andere inzake de procesbeschrijving en administratieplicht in relatie tot de Wwft.⁶

Europa is bezig met een ingrijpende wijziging van de anti-witwas- en anti-terrorismeregelgeving (‘AML-package’) die in deze uitgave verder niet aan de orde komt.

De dekens en het Wwft-toezicht

Op grond van artikel 1d lid 1 sub c en d Wwft zijn de dekens toezichthouder in de zin van de Wwft.⁷ Het college van toezicht ziet toe op de werking van het Wwft-toezicht en stelt beleidsregels vast voor de uitvoering van de taken van de dekens.⁸

⁵ 2018/843 30 mei 2018.

⁶ Artikel 6.4 en 6.5 Voda.

⁷ De dekens zijn bevoegd tot het opleggen van lasten onder dwangsom en bestuurlijke boetes. Daarnaast kan de deken een tuchtklacht indienen, omdat

overtreding door een advocaat van verplichtingen ingevolge de Wwft ook vaak (tevens) overtreding van de betamelijkheidsnorm zal betekenen.

⁸ Artikelen 45h en 45i Advocatenwet.

3. Het eerste contact met de (mogelijke) cliënt

Het eerste oriënterend gesprek met een (toekomstig) cliënt is vrijgesteld van Wwft-verplichtingen. Dat past bij de gedachte dat juist tijdens dit eerste gesprek de advocaat moet bespreken welke dienst(en) van hem of haar worden verwacht alsook om te kunnen bezien of de zogeheten procesvrijstelling (wellicht of vermoedelijk) van toepassing is.⁹

4. Wwft-plichtige diensten

Om de afweging te kunnen maken is het allereerst van belang om te zien of de Wwft van toepassing is. De Wwft is van toepassing op degene die als advocaat zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig advies geeft of bijstand verleent bij:

- i. het aan- of verkopen van registergoederen;
- ii. het beheren van geld, effecten, munten, muntbiljetten, edele metalen, edelstenen of andere waarden;¹⁰
- iii. het oprichten of beheren van vennootschappen, rechtspersonen of soortgelijke lichamen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen dan wel het organiseren van de inbreng die nodig is voor de oprichting, de exploitatie of het beheer daarvan;
- iv. het aan- of verkopen van aandelen in, of het geheel of gedeeltelijk aan- of verkopen dan wel overnemen van ondernemingen, vennootschappen, rechtspersonen of soortgelijke lichamen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen;
- v. werkzaamheden op fiscaal gebied die vergelijkbaar zijn met de werkzaamheden van de in artikel 1a lid 4 onderdeel a

⁹ Uit de aard en opzet van de Wwft volgt, dat dit 'eerste' gesprek niet wordt opgerekt tot een serie gesprekken om aldus aan de mogelijke toepasselijkheid van de Wwft-bepalingen te kunnen ontkomen.

¹⁰ Let op dat hier activiteiten tussen zitten die advocaten sowieso niet mogen verrichten op grond van andere regelgeving, onder andere de Wet op het financieel toezicht en de Wet toezicht trustkantoren 2018.

beschreven beroepsgroepen;

- vi. het vestigen van een recht van hypotheek op een registergoed; of als wordt opgetreden in naam en voor rekening van een cliënt bij enigerlei financiële transactie of onroerende zaaktransactie.¹¹

De procesvrijstelling

Voor veel advocaten zal tijdens het eerste oriënterend gesprek duidelijk worden dat de gevraagde dienst valt onder de zogenaamde procesvrijstelling van artikel 1a lid 5 Wwft. Het gaat dan om advocaten “voor zover zij voor een cliënt werkzaamheden verrichten betreffende de bepaling van diens rechtspositie, diens vertegenwoordiging en verdediging in rechte, het geven van advies voor, tijdens en na een rechtsgeding of het geven van advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding.”

Als een zaak inderdaad onder de procesvrijstelling valt, dan zijn advocaten niet gehouden het cliëntenonderzoek op grond van Wwft te verrichten, en bestaat er onder meer geen verplichting om ongebruikelijke transacties te melden aan FIU-Nederland.¹²

De procesvrijstelling in de Wwft is restrictief bedoeld. Derhalve is oplettendheid geboden en doet een advocaat er goed aan bij twijfel de deken te raadplegen.¹³ Uiteraard is een niet correcte vaststelling van de toepasselijkheid van de Wwft risicovol en kan sancties tot gevolg hebben.

Wat nu is de 'vertegenwoordiging en verdediging in rechte, het geven van advies voor, tijdens en na een rechtsgeding of het geven van advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding'? Er dient een **logisch verband** te zijn met een actueel en niet abstract rechtsgeding. Het begrip 'rechtsgeding' omvat een veelvoud aan juridische procedures, zoals die bij de (overheids)rechter, arbitrageprocedures, klachtinstellingen en tuchtcolleges. Er wordt in deze publicatie van uitgegaan dat ook een vorm van gestructureerde mediation daaronder valt. Ook schikkingsonderhandelingen vallen onder de vrijstelling.

Voorbeeld:

Raad van Discipline ECLI:NL:TADRARL:2020:85 (casus beperkt tot relevantie voor de vraag rondom de procesvrijstelling):

Mr. X, een Nederlandse advocaat, wordt door een Oostenrijkse AG ingeschakeld voor de (dringende) rechtsbijstand in verband met een geschil tussen de AG en een derde (EBRD, die geld heeft geleend aan een deelneming van de AG) over de voorgenomen uitoefening van pandrechten op de aandelen in de deelneming door EBRD. Mr. X treedt gedurende twee algemene vergaderingen op namens de AG en start nadien namens de AG een kortgedingprocedure tegen EBRD en de door EBRD tijdens de eerste algemene vergadering benoemde statutair bestuurders. De deken maakt in een tuchtrechtelijke procedure mr. X het

¹¹ Artikel 1a vierde lid sub c Wwft.

¹² Uiteraard blijven de verplichtingen op grond van artikelen 7.1 tot en met 7.3 Voda van toepassing.

¹³ Zie: Advocatenblad 28 oktober 2019 "Wwft en de mythe van de procesvrijstelling" V. Matroos en A. Schoonbeek.

verwijt dat hij niet het door de Wwft voorgeschreven (verscherpte) onderzoek naar zijn cliënt zou hebben uitgevoerd. Mr. X betwist dat de door hem uitgevoerde dienstverlening Wwft-plichtig is. De Raad van Discipline overweegt dat ook het optreden in de algemene vergaderingen valt onder de procesvrijstelling, alsmede (uiteraard) de gevoerde procedures.

Niet Wwft-plichtige dienstverlening gaat over naar wel Wwft-plichtige diensten

Speciale aandacht verdient de overgang van vrijgesteld onder de procesvrijstelling, dan wel een niet-Wwft-plichtige dienst, **naar Wwft-plichtige diensten**. Ook advocaten met een procespraktijk of een specialiteit die meestal geen diensten verleent die onder de Wwft vallen, dienen op te letten of diensten Wwft-plichtig zijn of worden. Bij die laatste categorie is sprake van het zogenaamde ‘van kleur verschieten’ van een zaak. Zo kan in de familiepraktijk een geschil over boedelscheiding, dat valt onder de procesvrijstelling, uitmonden in een separate advisering over de vervreemding van onroerend goed (als zelfstandige dienst), en daarom komen te vallen onder de Wwft verplichtingen.

Voorbeeld

Aanvankelijk wordt door A BV aan haar advocaat bijstand gevraagd in het kader van het door de werknemer gepretendeerde recht op 1/3 van de aandelen in werkmaatschappij II. Die bijstand omvat naast het bepalen van de rechtspositie van A BV in het (ontluikende) geschil met de werknemer, ook een voorbereiding van het verweer in het door de werknemer geïnitieerde

kort geding teneinde diens gepretendeerde recht te effectueren. Tijdens de escalerende ruzie (waarvoor zonder twijfel de procesvrijstelling geldt) meldt zich private equity partij PE BV, die wil participeren in A BV en daarbij ook de werknemer een aandelenparticipatie in A BV biedt. Er volgen onderhandelingen door A BV over een participatie-overeenkomst en de transactiedocumentatie en de ruzie tussen A BV en de werknemer verdwijnt uit beeld. Hier geldt dat de zaak van kleur is verschoten wat betreft de Wwft: van (zonder meer) vrijgesteld naar vallend onder de Wwft. In deze casus is zeer goed denkbaar dat de advocaat vergeet om alsnog aan de Wwft-verplichtingen te voldoen (relevant cliëntenonderzoek en eventueel een melding ongebruikelijke transactie bij de FIU). Naar de menselijke maatschaven begrijpelijk, toch een schending in de verplichting van de Wwft. Waarschijnlijk ook zonder ‘oogmerk’. Maar schending van de Wwft vereist ook geen oogmerk (‘kleurloos opzet’).

Bij gemengde praktijken is het ‘van kleur verschieten’ een punt van aandacht.

Advies:

Leg in uw Wwft kantoor- en risicobeleid vast, hoe u in de praktijk omgaat met deze (mogelijke) overgangen. Dat kan bijvoorbeeld door periodiek de zaken en cliëntlijsten door te nemen en onder meer de controle op sfeerovergangen uit te voeren. Die periodieke check is ook bij uitstek de gelegenheid om te voldoen aan de monitoringsplicht die u als Wwft-instelling heeft ten aanzien van de Wwft-plichtige dienstverlening.

5. Cliëntenonderzoek: identificatie van de cliënt

Indien u weet welk type dienst van u wordt verlangd, breekt de fase van identificatie aan. Daarbij bestaat, zo blijkt, nog wel eens het misverstand bij advocaten dat identificatie uitsluitend aan de orde is bij Wwft-diensten. Advocaten dienen hun (prospectieve) cliënt **altijd** te identificeren. Immers bepaalt artikel 7 van de Voda:

“Bij aanvaarding van de opdracht vergewist de advocaat zich van de identiteit van de cliënt en in voorkomend geval tevens van de identiteit van de tussenpersoon die de opdracht namens de cliënt verstrekt, tenzij de aard of de omstandigheden van de zaak dit onmogelijk maken.”

Dat identificeren van de cliënt en diens formele vertegenwoordiger is een essentiële verantwoordelijkheid van advocaten, **zowel bij advies als in zaken waarin procesbijstand aan de orde is**. Daarnaast kan het op grond van de Wwft en artikel 7 Voda reden zijn voor extra onderzoek, afhankelijk van het type cliënt, de aard van de opdracht en een inschatting van de risico's. Dat kan aan de orde zijn bij complexe vennootschapsstructuren.¹⁴ Bij Wwft-plichtige dienstverlening behoort ook het opvragen van een uittreksel uit het UBO-register (waarover later meer).

In de Wwft wordt onderscheid gemaakt tussen 'identificatie' (welke persoon) en 'verificatie' (controle van de identiteit aan de hand van een

identiteitsbewijs van een natuurlijke persoon) of een ander document (overige typen cliënten).

Let er op dat de Wwft specifiek voorschrijft dat moet worden nagegaan of degene die de cliënt vertegenwoordigt daartoe bevoegd is.¹⁵

Hoe identificeert u een natuurlijk persoon?

De identificatie wordt geverifieerd aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron.¹⁶ Uit artikel 4, eerste lid, van de Uitvoeringsregeling Wwft volgt dat het gaat om:

- Een geldig paspoort;
- Een geldige Nederlandse identiteitskaart;
- Een geldige identiteitskaart die is afgegeven door het daartoe bevoegde gezag in een andere lidstaat en is voorzien van een pasfoto en de naam van de houder;
- Een geldig Nederlands rijbewijs;
- Een geldig rijbewijs dat is afgegeven door het daartoe bevoegde gezag in een andere lidstaat en is voorzien van een pasfoto en de naam van de houder.
- Reisdocumenten voor vluchtelingen en vreemdelingen en vreemdelingendocumenten, afgegeven op grond van de Vreemdelingenwet 2000.
- Een voldoende betrouwbaar identificatiemiddel.

¹⁴ Zie bijlage III bij de 4^e anti-witwasrichtlijn.

¹⁵ Artikel 3 lid 1 sub e Wwft.

¹⁶ Artikel 11 Wwft.

Let er op dat het originele document moet worden ingezien en dat niet met een opgestuurde kopie genoeg mag worden genomen.

Hoe identificeert u een rechtspersoon?

Rechtspersonen naar Nederlands recht opgericht en met zetel in Nederland, of een in Nederland gevestigde buitenlandse rechtspersoon, worden als volgt geïdentificeerd:

- Een uittreksel van het Handelsregister;
- Een akte of verklaring, opgemaakt onderscheidenlijk afgegeven door een in Nederland of in een andere lidstaat gevestigde advocaat, notaris, kandidaat-notaris of een hiermee vergelijkbare, onafhankelijk beoefenaar van een juridisch beroep;
- Een document waaruit blijkt dat een kerkgenootschap of lichaam waarin zij is verenigd, is aangesloten bij het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken, dan wel dat het kerkgenootschap of lichaam is aangemerkt als een instelling als bedoeld in artikel 6.33, eerste lid, onderdeel b, van de Wet inkomstenbelasting 2001;
- Een document waaruit blijkt dat een zelfstandig onderdeel van een kerkgenootschap als bedoeld in onderdeel c deel uitmaakt van dat kerkgenootschap en het kerkgenootschap voldoet aan het bepaalde in onderdeel c.

Bij **buitenlandse rechtspersonen** die niet in Nederland zijn gevestigd geschiedt de identificatie op basis van in het internationaal verkeer gebruikelijke documenten uit onafhankelijke bron, gegevens of inlichtingen of op basis van documenten, gegevens of inlichtingen die bij wet als geldig middel voor identificatie zijn erkend in de staat van herkomst.¹⁷

Restcategorie

Voor zover (rechts)personen niet binnen één van de hierboven behandelde categorieën vatten, kan de identificatie worden geverifieerd aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron.

AVG

De AVG laat het maken van een kopie van het identiteitsbewijs van een natuurlijk persoon alleen toe als daar een wettelijke grondslag voor is. Aangenomen wordt dat die grondslag bij verificatie van de cliënt en diens vertegenwoordiger op grond van de Wwft is. Wel dient het BSN-nummer te worden afgedekt, aangezien dat niet door advocaten mag worden verwerkt. Als op een opdracht de Wwft niet van toepassing is, is het kopiëren van het identiteitsbewijs niet toegestaan en is aan te bevelen een verklaring op te stellen waarin de gegevens van het identiteitsbewijs worden vermeld.

¹⁷ Artikel 11 lid 3 Wwft.

6. Het Wwft-cliëntenonderzoek

Ieder cliëntenonderzoek op grond van de Wwft omvat identificatie en verificatie van de cliënt en voor zover van toepassing diens vertegenwoordiger, zoals hiervoor beschreven. Maar het is meer dan dat.

Dat onderzoek wordt verricht als er een zakelijke relatie wordt aangegaan en in een aantal andere situaties.¹⁸

Het standaard cliëntenonderzoek

De Wwft kent een 'standaard' cliëntenonderzoek¹⁹, waarvan onder meer de identificatie en verificatie van de UBO van de cliënt deel uitmaken, vaststelling van het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie, bepaling van het risicoprofiel en een voortdurende controle op de zakelijke relatie en tijdens die relatie verrichte transacties (monitoringsplicht). Bepaalde onderdelen kunnen worden uitbesteed.²⁰

De Wwft kent naast het standaard cliëntenonderzoek ook het vereenvoudigd en verscherpt cliëntenonderzoek.

Het vereenvoudigd cliëntenonderzoek

Een advocaat kan een vereenvoudigd cliëntenonderzoek verrichten indien een zakelijke relatie of transactie naar haar aard een laag risico op witwassen of financieren van terrorisme met

zich brengt. De instelling houdt daarbij ten minste rekening met de in bijlage II bij de vierde anti-witwasrichtlijn genoemde risicofactoren.²¹ Er dienen voldoende gegevens te worden vastgelegd waaruit dat lagere risico blijkt en die gegevens dienen actueel te worden gehouden.

Volgens de systematiek van de Wwft is het bij een vereenvoudigd cliëntenonderzoek niet nodig om na te gaan wie de UBO is, dientengevolge geldt ook niet de terugmeldplicht die hierna wordt besproken.²²

Het verscherpt cliëntenonderzoek

De Wwft schrijft een verscherpt cliëntenonderzoek²³ voor, in aanvulling op het standaard onderzoek, in ten minste de volgende gevallen:

- a) indien de zakelijke relatie of transactie naar haar aard een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich meebrengt;
- b) indien de staat waar de cliënt woonachtig of gevestigd is of zijn zetel heeft op grond van artikel 9 van de vierde anti-witwasrichtlijn door de Europese Commissie is aangewezen als staat met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme.

Er dient gelet te worden op risicofactoren genoemd in bijlage III bij de vierde anti-

¹⁸ Artikel 3 lid 5 Wwft. Voorwaarde is wel dat sprake is van Wwft-plichtige dienstverlening.

¹⁹ Artikelen 3 tot en met 5 Wwft.

²⁰ Artikel 10 Wwft.

²¹ Artikel 6 Wwft.

²² Zie over UBO en vereenvoudigd cliëntenonderzoek ook 'UBO-register vanaf 27 september 2020', V-N 2020/39.16, 24 juni 2020.

²³ Artikelen 8 tot en met 9a Wwft.

witwasrichtlijn²⁴ en op transacties met bepaalde kenmerken.²⁵

PEP

Speciale aandacht dient te worden besteed aan de vraag of de cliënt dan wel de uiteindelijk belanghebbende een 'politiek prominente persoon' ('PEP') is.²⁶ De advocaat dient over passende risicobeheersystemen te beschikken om te bepalen of de cliënt of uiteindelijk belanghebbende een PEP is.²⁷ Als sprake is van een PEP schrijft de Wwft extra maatregelen voor:

- i) voor het aangaan of voortzetten van een zakelijke relatie of het verrichten van deze transactie, is de toestemming vereist van een persoon die deel uitmaakt van het hoger leidinggevend personeel;
- ii) er worden passende maatregelen getroffen om de bron van het vermogen en van de middelen die bij deze zakelijke relatie of deze transactie gebruikt worden, vast te stellen;
- iii) de zakelijke relatie wordt doorlopend aan verscherpte controle onderworpen.

De definitie van de PEP is te vinden in artikel 2 Uitvoeringsbesluit Wwft. Allereerst zijn dat personen met bepaalde functies:

- Staatshoofd, regeringsleider, minister, onderminister of staatssecretaris;
- Parlementslid of lid van een soortgelijk wetgevend orgaan;

- Lid van het bestuur van een politieke partij;
- Lid van een hooggerechtshof, constitutioneel hof of van een andere hoge rechterlijke instantie die arresten wijst waartegen, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, geen beroep openstaat;
- Lid van een rekenkamer of van een raad van bestuur van een centrale bank;
- Ambassadeur, zaakgelastigde of hoge officier van de strijdkrachten;
- Lid van het leidinggevend lichaam, toezichthoudend lichaam of bestuurslichaam van een staatsbedrijf;
- Bestuurder, plaatsvervangend bestuurder, lid van de raad van bestuur of bekleder van een gelijkwaardige functie bij een internationale organisatie.

Middelbare of lagere functionarissen vallen niet onder de hiervoor bedoelde prominente publieke functies.

Naast voormelde functionarissen ('primaire PEPs') zijn ook PEP:

- familierelaties van de primaire PEP: echtgenoot of gelijkwaardig, kind en diens echtgenoot of gelijkwaardig, de ouder²⁸;
- personen bekend als naaste geassocieerde.²⁹

²⁴ Artikel 8 lid 2 Wwft.

²⁵ Artikel 8 lid 3 Wwft.

²⁶ Artikel 8 lid 5 tot en met 9 Wwft.

²⁷ Artikel 8 lid 5 sub a Wwft.

²⁸ Artikel 2 lid 3 Uitvoeringsbesluit Wwft.

²⁹ Artikel 2 lid 4 Uitvoeringsbesluit Wwft.

Derdengelden en de Wwft

Advocaten dienen zich strikt aan de regelgeving inzake de derdengeldenrekening te houden, wat uiteraard ook geldt als die rekening wordt gebruikt voor Wwft-plichtige diensten.

Voorts is punt van aandacht dat als een advocaat betalingsverkeer verricht er een specifieke vrijstelling op grond van de Wet op het financieel toezicht (Wft) geldt.³⁰ Als die vrijstelling niet correct wordt nageleefd handelt de advocaat in strijd met de Wft.

In de tuchtrechtspraak zijn advocaten veroordeeld wegens het onjuist gebruik van de derdengeldenrekening, waarbij hen ook werd verweten dat de Wwft niet werd nageleefd, kennelijk omdat zij de dienst als bedoeld in artikel 1a lid 4 sub c onder ii Wwft³¹ verrichtten.

Een goede algemene lijn is dat als er bij Wwft-plichtige dienstverlening geldverkeer via de derdengeldrekening ‘moet’ lopen, er snel verscherpt cliëntenonderzoek aan de orde kan zijn.

Een analyse van de tuchtrechtspraak rondom het al dan niet voldoen van de Wwft-verplichtingen door advocaten laat zien dat niet-naleving van de Wwft regelmatig betrekking had op betalingsverkeer via de derdengeldenrekening.

Zie de uitspraak van de Raad van Discipline in het Ressort Amsterdam van 17 december 2018

³⁰ Artikel 3:5 Wet op het financieel toezicht juncto artikel 20 Vrijstellingsregeling Wet op het financieel toezicht.

³¹ “het beheren van geld, effecten, munten, muntbiljetten, edele metalen, edelstenen of andere

in een zaak waarin de advocaat de derdengeldenrekening gebruikte voor betalingsverkeer in strijd met Voda en Wft³²:

“De transactie die in onderhavig geval heeft plaatsgevonden betreft het ontvangen van gelden van Monegaskische bankrekeningen van respectievelijk een Panamese vennootschap in Monaco (Pandora) en een Monegaskische vennootschap (Deux Amis), bij de oprichting waarvan trustkantoren in Panama respectievelijk Monaco betrokken waren, op de derdengeldenrekening van (het kantoor van) verweerder. De gelden zijn overgeboekt in opdracht van A, van wie verweerder wist dat hij verdachte was in een strafrechtelijk onderzoek. De op de derdengeldenrekening ontvangen gelden zijn vervolgens (voor het grootste deel) overgeboekt naar een bankrekening in Dubai op naam van een ander dan de oorspronkelijk rekeninghouder of verweerders cliënten, terwijl de titel van de betaling terugbetaling was. Er was voorts geen verklaarbare reden om de gelden via de derdengeldenrekening van (het kantoor van) verweerder te laten lopen. Gelet op die omstandigheden is de raad van oordeel dat er voor verweerder aanleiding bestond te veronderstellen dat de transactie verband zou kunnen houden met witwassen of terrorismefinanciering.”

Of ook Raad van Discipline in het Ressort Amsterdam van juni 2018 waarbij een advocaat

waarden”. Er moet sprake zijn van Wwft-plicht, anders komt artikel 3 lid 5 sub b. Wwft niet in beeld.

³² ECLI:NL:TADRAMS:2018:240.

(‘verweerder’) geldtransacties voor zijn levenspartner mevrouw A verrichte via zijn derdengeldrekening.³³

Als de derdengeldenrekening stipt conform de voorschriften van Advocatenwet, Voda en Wft wordt gebruikt, is geen sprake van Wwft-plichtige diensten, tenzij het betalingsverkeer deel uitmaakt van een Wwft-plichtige opdracht.

Vastlegging uitkomsten cliëntenonderzoek

Als u heeft geconstateerd dat van u een Wwft-dienst wordt verlangd, die u bereid bent te geven, en u heeft het vereiste niveau cliëntenonderzoek volledig afgerond dan gaat u, in Wwft-termen, de ‘zakelijke relatie’ aan.

De Wwft verplicht tot het schriftelijk vastleggen van het cliëntenonderzoek.³⁴ Het is aan te bevelen dat door middel van een apart Wwft-dossier per cliënt(engroep) - liefst apart van het dossier van de zaak zelf - te doen.

U legt de afspraken met de cliënt vast in een opdrachtbevestiging.³⁵ Een door opdrachtgever en -nemer ondertekende opdrachtbevestiging is niet alleen vanuit civielrechtelijk perspectief aan te bevelen. Het is verstandig om aan de cliënt duidelijk te maken dat u gehouden bent om aan compliance-verplichtingen, zoals op grond van de Wwft en de Voda, te voldoen en dat dit kan betekenen dat u onder omstandigheden een melding ongebruikelijke transactie moet maken

bij de FIU-Nederland, **zonder dat u daarvan melding mag doen aan de cliënt.**³⁶

Tevens is het verstandig om in de opdrachtbevestiging aan cliënten die vallen onder de UBO-registratieplicht (zie de volgende paragraaf) aan te geven dat op u een terugmeldplicht rust indien u constateert dat de UBO-registratie niet (meer) klopt op basis van uw onderzoek.³⁷

Let op: voorgenomen terugmelding aan de Kamer van Koophandel mag u wel melden aan uw cliënt en u mag uw cliënt in de gelegenheid stellen alsnog zelf (voortvarend) een juiste opgave te doen bij de Kamer van Koophandel. Het is verstandig om in uw opdrachtbevestiging met uw cliënt af te spreken dat de cliënt u - zelfstandig en proactief - de relevante informatie verstrekt indien er iets wijzigt met betrekking tot de UBO('s).

De monitoringsplicht gedurende de dienstverlening.

Tijdens de zakelijke relatie heeft de advocaat die Wwft-plichtige diensten verricht een monitoringsplicht.³⁸ Dit houdt een voortdurende controle in op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van die relatie verrichte transacties, om te verzekeren dat dit overeenkomt met de bevindingen van het eerder uitgevoerde cliëntenonderzoek en het risicoprofiel, met zo nodig een onderzoek naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of transactie

³³ ELCI:NL:TADRAMS:2018:159.

³⁴ Artikel 33 en 34 Wwft.

³⁵ Artikel 7.5 Voda.

³⁶ Het zogenaamde tipping off verbod van Artikel 23 lid 1 Wwft.

³⁷ Artikel 10c lid 1 Wwft.

³⁸ Artikel 3 lid 2 aanhef en onder d Wwft.

gebruikt worden.³⁹ Bij een verscherpt cliëntenonderzoek geldt de monitoringsplicht des te scherper. Het is verstandig in het Wwft-dossier van de desbetreffende klant, maar ook in uw Wwft kantoor- en risicobeleid vast te leggen op welke wijze u en uw kantoor invulling geven aan de verplichting tot (verscherpte) monitoring.

Verwerking van persoonsgegevens bij uitvoering van het cliëntenonderzoek

De AVG is van toepassing op het cliëntenonderzoek op grond van de Wwft. De grondslag voor verwerking van persoonsgegevens als bedoeld in de AVG, is hier de Wwft (wettelijke grondslag), wat onverlet laat dat de bepalingen van de AVG van toepassing zijn (onder andere dataminimalisatie, verplichting betrokkenen te informeren).

In de Wwft zijn enkele extra bepalingen over gegevensbescherming opgenomen, onder andere het verbod om de in het kader van het Wwft-clientsonderzoek verkregen persoonsgegevens voor commerciële doeleinden te gebruiken.⁴⁰ Dit is ook relevant in verband met het onderzoek naar de UBO en de daarmee samenhangende verplichtingen die hierna worden besproken.

³⁹ Zie voor een voorbeeld van een notaris die niet voldeed aan de monitoringverplichting; Rechtbank Rotterdam 20 maart 2020 ECLI:NL:RBROT:2020:2594.

⁴⁰ Artikel 34a Wwft.

⁴¹ Staatsblad 8 juli 2020.

7. Advocaten en het UBO-register

Per 27 september 2020 is de implementatiewet UBO-register in werking getreden, die wijziging van onder andere de Handelsregisterwet 2007 (Hrw), het Handelsregisterbesluit 2008 (Hrb) en de Wwft tot gevolg heeft gehad.⁴¹ Het UBO-register is een centraal bijgehouden, deels openbaar, register met daarin de registratie van uiteindelijk belanghebbende(n) van de rechtspersonen en andere entiteiten die door de nieuwe verplichtingen⁴² worden geraakt. Dit betreft in Nederland zo'n twee miljoen rechtspersonen.

De regelgeving inzake het UBO-register volgt uit de 4e en 5e anti-witwasrichtlijnen van de EU.⁴³ Voor de door de Nederlandse UBO-wetgeving bestreken entiteiten die op 27 september 2020 bestonden gold een overgangperiode tot 27 maart 2022, per welke datum alle betrokken rechtspersonen zich dienden te hebben geregistreerd.⁴⁴ Vanwege achterstanden bij de Kamer van Koophandel is er voorwaardelijk nader uitstel verleend (zie de informatie van het ministerie van Financiën).

Invoering UBO-register niet onomstreden

Tegen de invoering van het UBO-register is fel bezwaar gemaakt; zowel tijdens de parlementaire behandeling inclusief de

⁴² Het UBO-register is in de Handelsregisterwet 2007 geregeld. Voorts zijn voor advocaten bepalingen uit de Wwft relevant.

⁴³ 2015/847 (4e anti-witwasrichtlijn); 2018/843 (5e anti-witwasrichtlijn).

⁴⁴ Blijkens de brief van de minister van Financiën aan de Tweede Kamer van 21 maart 2022 waren per 1

consultatiefases, maar ook in diverse juridische procedures. Ten tijde van het schrijven van dit document zijn er bij het Europese Hof van Justitie drie Luxemburgse procedures (waarvan twee zijn gevoegd) aanhangig.⁴⁵ In de gevoegde zaken zijn prejudiciële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie. In die gevoegde zaken heeft de Advocaat-Generaal (A-G) inmiddels een conclusie genomen.⁴⁶

Kortgezegd gaat het om de (recente) vraag of en in hoeverre de UBO-registratieplicht zich verhoudt met relevante (grond)rechten waaronder de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en overige privacy- en gegevensbescherming.⁴⁷

Ondanks deze nog aanhangige procedures heeft Nederland ervoor gekozen de invoering van het UBO-register door te voeren en is de minister van Financiën niet bereid geweest de deadline voor de registratie van 27 maart 2022 uit te stellen.⁴⁸

Wie moet geregistreerd worden?

Van elke door de UBO-wet- en regelgeving betrokken entiteit moet(en) de UBO('s) worden geregistreerd. Als die er niet is, dient er een zogenaamde 'pseudo-UBO' te worden geregistreerd.

maart 2022 van 607.956 entiteiten de UBO's. ingeschreven (aangangsel van de Handelingen Tweede kamer 2022/2160 p.1).

⁴⁵ Combined Cases C-37/20 and C-601/20, *Luxembourg Business Registers and Sovim* [2022]; ECLI:EU:C:2022:43
Case C-328/20, *Luxembourg Business Registers* [2022]; ECLI:EU:C:2022:45.

⁴⁶ HvJ EU (A-G) 20-01-2022, ECLI:EU:C:2022:43.

Voor welke entiteiten in Nederland geldt de UBO-registratieplicht?

In Nederland geldt die verplichting voor vrijwel alle juridische entiteiten. Namelijk de:

- Bv en nv;
- Stichting;
- Coöperatie;
- Commanditaire vennootschap, vennootschap onder firma en maatschap;
- Vereniging met volledige rechtsbevoegdheid of zonder volledige rechtsbevoegdheid maar met onderneming;
- Waarborgmaatschappij;
- Europese naamloze vennootschap;
- Kerkgenootschap;
- Europese coöperatieve vennootschap;
- Europese Economische samenwerkingsverbanden die volgens hun statuten hun zetel in Nederland hebben;
- Rederij.

Uitzonderingen:

- Beursvennootschap en 100% dochtermaatschappij;
- Eenmanszaak;

⁴⁷ Ook in Nederland is (tegelijktijd) tegen de invoering van het UBO-register gereageerd met het aanspannen van twee procedures tegen de Staat der Nederlanden door stichting Privacy First: ECLI:NL:RBDHA:2021:2457 en Hof 16 november 2021 ECLI:NL:GHDHA:2021:2176.

⁴⁸ Aangangsel Handelingen Tweede Kamer 2022:1260 p.2 in antwoord op vraag 5.

- Vereniging van eigenaars;
- Publiekrechtelijke rechtspersonen;
- Overige privaatrechtelijke rechtspersonen (hofjes, gilden, boermarkten);
- Rechtspersonen in oprichting;
- Verenigingen met beperkte rechtsbevoegdheid die geen onderneming drijven;
- Buitenlandse rechtspersonen.

Inmiddels is een wetsvoorstel aangenomen op grond waarvan bepaalde trusts en gelijksoortige entiteiten eveneens hun UBO dienen te registreren.⁴⁹ Het fonds voor gemene rekening wordt daartoe gerekend.

De UBO van een bv of nv

De UBO van een bv of nv is de natuurlijk persoon die (in)direct eigenaar is van (of zeggenschap heeft over) de vennootschap.⁵⁰ In artikel 3 van het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 is aangegeven wanneer dat ten minste het geval is:

[a] het direct of indirect houden van meer dan 25% van de aandelen, van de stemrechten of van het eigendomsbelang⁵¹ in de vennootschap, met inbegrip van het houden van toonderaandelen;

[b] eigenaarschap of zeggenschap via andere middelen, waaronder de voorwaarden voor consolidatie van een jaarrekening, bedoeld in artikel 406, in samenhang met de artikelen 24a,

24b en 24d, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Dit zal hierna de **echte UBO** worden genoemd.

Let er op dat bij eigenaarschap of zeggenschap via 'andere middelen' gedacht wordt aan bijzondere regelingen, bijvoorbeeld aandeelhoudersovereenkomsten of bijzondere statutaire bepalingen.

Pseudo-UBO

Hoewel er de nodige bv's en nv's zijn die geen UBO hebben volgens voormelde definitie (bijvoorbeeld bij meer dan vier aandeelhouders die niet meer dan 25% van de aandelen houden), heeft de wetgever gemeend dat er altijd een echte UBO moet zijn en - als dat niet het geval is - sprake is van een 'terugvaloptie'.

Alleen in strikt omschreven gevallen kan de terugvaloptie worden toegepast, wat in het besluit als volgt wordt omschreven⁵²:

indien na uitputting van alle mogelijke middelen en op voorwaarde dat er geen gronden voor verdenking bestaan, geen van de personen, bedoeld in subonderdeel 1°⁵³, is achterhaald, of indien er enige twijfel bestaat of een persoon als bedoeld in subonderdeel 1° de uiteindelijke eigenaar is of zeggenschap heeft, dan wel de natuurlijk persoon is voor wiens rekening een

⁴⁹ De regels inzake de UBO van de trust en gelijksoortige entiteiten worden hier niet besproken.

⁵⁰ Artikel 1 Wwft.

⁵¹ Eigendomsbelang: het recht op uitkering uit het vermogen, zoals wist, reserves of

vereffeningsoverschotten. Hier vallen onder andere houders van certificaten onder.

⁵² Artikel 3 lid 1 sub a onder 2° Uitvoeringsbesluit Wwft 2018.

⁵³ De echte UBO.

transactie wordt verricht, de natuurlijk persoon of personen die behoort of behoren tot het hoger leidinggevend personeel van de vennootschap

Bij bv's en nv's wordt onder 'hoger leidinggevend personeel' het statutaire bestuur verstaan. Het Nederlands spraakgebruik is om de UBO van de terugvaloptie als 'pseudo-UBO' aan te duiden.

NB Anders dan door sommige juristen in het verleden is verkondigd, kan de pseudo-UBO niet worden 'aangewezen'. In het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 is aangegeven wie de pseudo-UBO's zijn.

Tot slot

In veel gevallen zal de aandeelhouder, die meer dan 25% van de aandelen bezit, als UBO gelden. Ook certificaathouders kunnen UBO zijn, net als natuurlijk personen die via bijzondere aandelen of via bijzondere (aandeelhouders)afspraken recht hebben op meer dan 25% van de uitkeringen door de vennootschap of meer dan 25% zeggenschapsrechten kunnen uitoefenen.

Bij de nv bestaan er twee uitzonderingen op de UBO-registratieplicht. Ten eerste de beursvennootschap⁵⁴ en ten tweede de 100% dochtervennootschap van die beursvennootschap.

⁵⁴ Let op de eisen die het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 aan beursgenoteerde vennootschappen stelt.

⁵⁵ Dit zal vanwege het uitkeringsverbod niet vaak voorkomen. De stichting administratiekantoor valt er niet onder aangezien dit een doorgeefluik is.

De UBO van een stichting

Bij de stichting is de degene met meer dan 25% eigendomsbelang (uitkeringsrechten) UBO.⁵⁵ Voorts zijn het de personen die meer dan 25% van de stemmen kunnen uitbrengen bij besluitvorming inzake statutenwijziging. Tot slot omvat het de persoon met bijzondere zeggenschap, bijvoorbeeld op grond van een overeenkomst.⁵⁶ Indien er geen echte UBO is, dan geldt dezelfde 'terugvaloptie' als bij bv's en nv's, dus alle statutair bestuurders zijn pseudo-UBO.

De UBO van een vereniging, coöperatie

Hier geldt dezelfde definitie als bij de stichting.

De UBO van een personenvennootschap

De UBO van een personenvennootschap is de natuurlijk persoon:

[a] met een eigendomsbelang van meer dan 25%; of

[b] met meer dan 25% van de stemmen bij besluitvorming tot wijziging van de overeenkomst die ten grondslag ligt aan de personenvennootschap of ter zake van de uitvoering van die overeenkomst anders dan door daden van beheer, voor zover in die overeenkomst besluitvorming bij meerderheid van stemmen is voorgeschreven; of

[c] feitelijke zeggenschap.

⁵⁶ In het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 wordt over 'feitelijke zeggenschap' gesproken, maar dat is niet de statutair bestuurder.

Ook hier kan – als er geen echte UBO is - een pseudo-UBO optreden, waaraan dezelfde eisen worden gesteld als bij bv's en nv's. Bij personenvennootschappen zijn de vennoten (met uitzondering van de commanditair venoot) pseudo-UBO.

Aanvang dienstverlening als de cliënt een UBO moet registreren

U mag géén zakelijke relatie aangaan in de zin van de Wwft als u geen UBO-uitreksel heeft of indien uw toekomstige cliënt wél onder de UBO-registratieplicht valt, maar daaraan (nog) niet heeft voldaan. Op dit moment geldt een tijdelijke regeling vanwege achterstanden bij de Kamer van Koophandel. Zo lang de tijdelijke regeling geldt mag u een zakelijke relatie aangaan met een cliënt, als deze kan aantonen dat de UBO-opgave is gedaan en de bewijsstukken aan u verstrekt.⁵⁷ Daarbij moet de cliënt u informeren zodra de UBO-registratie is voltooid.⁵⁸

Wat wordt er in het UBO-register geregistreerd?

- BSN-nummer / fiscaal identificatienummer;
- Naam, geboortemaand en geboortejaar, woonstaat en nationaliteit;
- Geboortedag, geboorteplaats, geboorteland en woonadres;
- Aard en omvang van het gehouden belang (bandbreedtes: >25%-50%; >50%-75%; >75%-100%)

⁵⁷ Aanbiedingsbrief antwoorden Kamervragen over het UBO-register.

⁵⁸ Het is aan te bevelen die verplichting op de nemen in uw opdrachtbrief aan uw cliënt.

Gegevens aan de hand waarvan bovenstaande geverifieerd kan worden, i.e.:

- Identificatiegegevens⁵⁹
- Voor aard en omvang van het gehouden belang: aandeelhoudersregister, statuten, certificaathoudersregister, oprichtingsakte andere notariële akten, ledenregister, contract van oprichting, inschrijving Handelsregister, organogram, etc.

Wat is zichtbaar, wat is openbaar en niet openbaar?

- Openbaar:
 - Naam, geboortemaand en geboortejaar, woonstaat en nationaliteit;
 - Aard en omvang van het gehouden belang.
- Niet openbaar (alleen in te zien door bevoegde autoriteiten en FIU):
 - Geboortedag, geboorteplaats, geboorteland en woonadres;
 - BSN-nummer / fiscaal identificatienummer;
 - De over te leggen documentatie ten aanzien van de UBO.

De terugmeldplicht

De advocaat dient bij het aangaan van de zakelijke relatie de UBO-registratie te controleren (opvragen UBO-uitreksel⁶⁰, cliëntenonderzoek)

⁵⁹ Zie de eerdere tekst over identificatie van de UBO.

⁶⁰ Artikel 4 leden 2 en 3 Wwft.

en dient er voor te zorgen dat de UBO-gegevens tijdens de zakelijke relatie worden geactualiseerd.

Als de advocaat constateert dat de UBO niet correct is geregistreerd, heeft hij op grond van de Wwft een terugmeldplicht. Voor alle duidelijkheid: op het UBO-register mag door de advocaat niet worden afgestaan. Het is bedoeld als informatiebron voor 'het publiek', niet voor Wwft-plichtige ondernemingen. Dit betekent dat de advocaat eigen onderzoek moet doen naar de vraag wie de UBO's zijn.

Een terugmelding hoeft niet plaats te vinden als de cliënt de discrepantie wegneemt of zelf zorgdraagt voor registratie van de juiste informatie in het UBO-register.

Zoals al eerder gemeld, hoeft bij het vereenvoudigd cliëntenonderzoek niet te worden nagegaan wie de UBO is en volgt uit de systematiek van de Wwft dat de terugmeldplicht dan niet geldt⁶¹, al zijn er mensen die er anders over denken.

Activiteiten na een terugmelding

De terugmelding moet worden gedaan aan de Kamer van Koophandel. De Kamer onderzoekt de melding en kan beslissen het UBO-register aan te passen. De tot opgave plichtige persoon wordt vervolgens daarover geïnformeerd en krijgt de mogelijkheid om de informatie in het register te controleren. In het UBO-register wordt gedurende het onderzoek geregistreerd dat het gegeven in onderzoek is.

De terugmeldplicht op grond van artikel 10c Wwft moet niet worden verward met de meldplicht van ongebruikelijke transacties aan FIU-Nederland op grond van artikel 6 Wwft. In beide gevallen is de geheimhoudingsplicht van advocaten en notarissen buiten toepassing verklaard. Maar bedenk: de terugmeldplicht geldt niet tijdens het eerste oriënterend gesprek. Cliënten kunnen te allen tijde vrij met een advocaat of notaris spreken om de rechtspositie te bepalen, zolang er dan nog geen inhoudelijke werkzaamheden (advies) worden verricht.

⁶¹ 'UBO-register vanaf 27 september 2020', V-N 2020/39.16, 24 juni 2020.

8. Algemene maatregelen

Risicomanagement

Advocaten dienen op grond van de Wwft aan algemene verplichtingen te voldoen. Het betreft:

- adequate maatregelen tegen risico's die kunnen ontstaan door het gebruik van nieuwe technologieën in het economisch verkeer ⁶²;
- vaststelling en beoordeling van de risico's die de advocaat loopt en vastlegging van deze analyse⁶³;
- aanwezigheid van gedragslijnen, procedures en maatregelen om de risico's geïdentificeerd in de Nederlandse en Europese risicobeoordeling te beperken en effectief te beheersen; een en ander wordt periodiek geactualiseerd⁶⁴;
- klokkenluidersregeling.⁶⁵

Het is aan te bevelen dit via het kantoor te organiseren en met alle advocaten werkzaam op het kantoor contractuele afspraken te maken inzake de wijze waarop de Wwft wordt nageleefd.

⁶² Artikel 2a lid 2 Wwft.

⁶³ Artikel 2b Wwft.

⁶⁴ Artikel 2c Wwft.

⁶⁵ Artikel 20a en 20b Wwft.

⁶⁶ Artikel 35 Wwft.

⁶⁷ Zie in ieder geval Raad van Discipline in het ressort Amsterdam, 23 maart 2018, ECLI:NL:TADRAMS:2018:72. Hier voldeed een

De maatregelen dienen in verhouding te staan tot de aard van de praktijk, waarbij ook de grootte van het kantoor een rol mag spelen.

De opleidingsverplichting

De Wwft⁶⁶ bepaalt dat een advocaat er voor zorg draagt dat de medewerkers, voor zover relevant voor de praktijk, bekend zijn met de Wwft. Daarnaast moet de advocaat er voor zorgdragen dat medewerkers periodiek opleidingen genieten die hen in staat stellen ongebruikelijke transacties te herkennen en een cliëntenonderzoek goed en volledig uit te voeren. Advocaten doen er goed aan de naleving van deze verplichtingen via hun kantoor te regelen.

Ook hier geldt weer dat de Wwft een stelsel van open normen geeft waaraan de advocaat zelf invulling moet geven. Daarbij geldt de risico-georiënteerde benadering die de hele Wwft regeert. Tot veel tuchtrechtspraak hebben de bepalingen over de Wwft-opleidingsverplichting overigens niet geleid.⁶⁷

De dekens bevelen aan dat kantoorverantwoordelijken voor de Wwft en/of compliance officers jaarlijks aantoonbaar een (externe) Wwft-cursus van ten minste twee uur volgen. De opgedane kennis mag gedeeld worden binnen het kantoor via interne cursussen, mits dit kan worden aangetoond. Medewerkers

advocaat-ondernemer niet aan de (veelvuldige) aanwijzing van de lokale deken om een Wwft-cursus te volgen. Reeds dit niet voldoen aan een aanwijzing van de deken door de betrokken advocaat, vormde mede de grondslag voor de (voorwaardelijke) schorsing van vier weken. Strikt genomen derhalve geen inhoudelijk debat over de aard en reikwijdte van de Wwft- opleidingsverplichting.

die buiten de hierboven genoemde categorieën vallen, dienen één keer per twee jaar aantoonbaar een Wwft- cursus te volgen.⁶⁸

Voor de opleidingsverplichting wordt aangesloten bij de vakbekwaamheidseisen uit artikel 4.1 Voda.

Voor Wwft-cursussen gelden de algemene eisen van artikel 4.1 Voda.⁶⁹

Organisatorische maatregelen: de Wwft-verantwoordelijke, de compliance officer en de Wwft-audit

Op dit moment richt de Wwft zich uitsluitend tot de advocaat als 'instelling' en is er geen bepaling dat bepaalde algemene maatregelen door zijn kantoor worden genomen.⁷⁰ Echter, kantoren doen er goed aan om naar analogie van de verplichtingen in de Wwft voor organisaties te opereren.⁷¹

Dat betekent dat zij er goed aan doen een **kantoorbestuurder** te belasten met de organisatie van de Wwft-naleving door de advocaten die Wwft-plichtige diensten verrichten, als daar gelet op de omvang en de aard van de

Wwft-plichtige dienstverlening en de grootte van het kantoor aanleiding voor is.

Het aanstellen van een **compliance officer** is verstandig als de omvang en de aard van de werkzaamheden van het advocatenkantoor daar aanleiding toe geeft.⁷² Als er geen compliance officer nodig is, is evenmin reden voor een **Wwft-auditfunctionaris**.

De dekens adviseren het volgende:

- Kantoren met meer dan 50 advocaten, dienen altijd over een onafhankelijke en effectieve compliance-functie en een audit-functionaris te beschikken.
- Kantoren met 10-50 advocaten, dienen over een onafhankelijke en effectieve compliance-functie te beschikken wanneer ten minste 50% van alle zaken van het kantoor per jaar diensten betreffen waarop de Wwft van toepassing is.⁷³ Of er aanleiding is voor een Wwft-auditfunctie dient aan de hand van de aard en omvang van de praktijk te worden beoordeeld.

⁶⁸ Artikel 3 van de beleidsregel Toezicht Wwft 2018.

⁶⁹ Lid 1: Een advocaat is bij de uitoefening van zijn beroep vakbekwaam, waaronder wordt begrepen dat de advocaat de professionele kennis en kunde bezit die nodig is voor het uitoefenen van de praktijk.

Lid 2: Een advocaat neemt alleen zaken aan waarvoor hij de deskundigheid bezit dan wel waarvoor hij gebruik maakt van de deskundigheid van een ander.

⁷⁰ Zie in dit verband onder meer art. 23 lid 6 sub 2° Wwft, dat duidelijk maakt dat ook werknemers

'instelling' in de zin van de Wwft kunnen zijn. Dat is bij advocaten in loondienst aan de orde. Voorts volgt dit uit de omschrijving van Wwft-plicht van advocaten in de Wwft en uit de Advocatenwet. In de voorstellen van de Europese Commissie zullen bepaalde algemene verplichtingen aan het kantoor worden opgelegd, maar zo ver is het nu nog niet.

⁷¹ Artikel 2d Wwft.

⁷² Artikel 2d lid 2 Wwft respectievelijk artikel 2d lid 4 Wwft.

⁷³ Artikel 2 van de beleidsregel Toezicht Wwft 2018.

Overigens laat dit onverlet dat kantoren eigen procedures kunnen ontwikkelen inzake de naleving van de Wwft.

Bij kleine advocatenkantoren (<10 advocaten) is er geen reden voor een afzonderlijk compliance officer en zijn de advocaten die Wwft-plichtige diensten verrichten zelf verplicht tot naleving van de Wwft.

Takenpakket compliance officer

De dekens adviseren de compliance- functie te laten vervullen door een jurist met een aantoonbaar Wwft-opleidingsniveau die jaarlijks ten minste een cursus volgt en het volgende takenpakket heeft:

- Verantwoordelijk voor (de invoering van) het door kantoor gevoerde Wwft-beleid en het up-to-date houden daarvan alsmede belast met controle op de naleving daarvan door medewerkers;
- Verantwoordelijk voor het jaarlijks 'bijpraten' van de advocaten binnen het kantoor en hun ondersteuners;
- Sparringpartner voor kantoor die vragen van medewerkers bijhoudt en vastlegt;
- Verantwoordelijk voor het voorbereiden van door de betrokken advocaat doen van een melding bij de FIU en voorbereiding van de aanlevering van de gevraagde informatie wanneer een ongebruikelijke transactie is gemeld.⁷⁴

De concrete invulling is aan de individuele kantoren: toetssteen is het antwoord op de vraag

of de compliance-functie onafhankelijk én effectief is en ziet op controle op het voldoen aan de eisen van de Wwft en de eigen Wwft-regels (in het bijzonder het Wwft kantoor- en risico beleid).

Wwft-auditfunctie

De auditfunctie ingevolge artikel 2d lid 4 Wwft wordt aanbevolen voor kantoren met meer dan 50 advocaten. Bij middelgrote kantoren dient te worden getoetst aan de open norm 'evenredig aan de aard en omvang van de onderneming'.⁷⁵

De auditfunctie bestaat niet als er ook niet tegelijkertijd een compliance officer is.

Doel van de auditfunctie is het **onafhankelijk** kunnen controleren van de werking van het Wwft-beleid van een kantoor inclusief de daarbij geldende interne procedures en regelingen, en de compliance-functie.

In de praktijk bestaat de rol van een auditfunctie vaak uit:

- Check op het bestaande Wwft kantoor- en risicobeleid;
- Checken of het Wwft-beleid meeverandert met wijzigingen in aard van de praktijk, omvang en samenstelling van het kantoor;
- Check op het voldoen aan de opleidingsverplichting op grond van artikel 35 Wwft;
- Check op de formele vaststelling van Wwft-beleid(sonderdelen);
- Controle op alle aspecten van de compliance-functie;

⁷⁴ Artikel 2 van de beleidsregel Toezicht Wwft 2018.

⁷⁵ Onderneming is in casu 'het advocatenkantoor'.

- Onder meer de monitoring-functie van cliënten in lopende zaken;
 - Voldoen aan de terugmeldplicht inzake het UBO-register; en
 - Voldoen aan de meldplicht bij ongebruikelijke transacties;
- Ten minste één auditrapport per jaar aan de compliance officer en het bestuur van het advocatenkantoor.

In deze uitgave worden de regels inzake groepen niet besproken (§ 1.3 Wwft).

9. De melding ongebruikelijke transactie

Als sprake is van een Wwft-plichtige dienst, en geconstateerd wordt dat een ongebruikelijke transactie is verricht, dan wel is voorgenomen, moet de advocaat onverwijld de melding ongebruikelijke transactie doen bij de Financial Intelligence Unit (www.fiu.nl).

Voor zover een melding ongebruikelijke transactie terecht wordt gedaan en sprake is van een Wwft-plichtige dienst, doorbreekt zo'n melding de geheimhoudingsplicht van de advocaat zoals bedoeld in de Advocatenwet. Reeds om die reden is het van groot belang om correct vast te stellen of van een Wwft-plichtige dienst sprake is. Het is aan te bevelen dit bij een voorgenomen melding van een ongebruikelijke transactie nogmaals te verifiëren.

Wat is ongebruikelijk

Bij het bepalen van het (eventuele) ongebruikelijke karakter van een dienst, gelden de zogenaamde objectieve en subjectieve indicator.

De objectieve indicator is een transactie voor een bedrag van € 10.000,- of meer, betaald aan of door tussenkomst van de advocaat in contanten, met cheques aan toonder, een vooraf betaald betaalinstrument (prepaid card) of soortgelijke betaalmiddelen. Bij het overschrijden van die grens moet (onverwijld) gemeld worden.

De subjectieve indicator is "een transactie waarbij de instelling⁷⁶ aanleiding heeft om te

⁷⁶ De advocaat.

veronderstellen dat deze verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme”. Dit is een vrije beoordeling, waarbij gebruik gemaakt moet worden van de risicofactoren die in de Wwft en in de bijlagen bij de vierde anti-witwasrichtlijn genoemd worden. Het is aan te bevelen om binnen kantoor overleg te plegen, een en ander afhankelijk van hoe het binnen het kantoor is geregeld.

Zodra de conclusie is dat sprake is van een ongebruikelijke transactie dient deze onverwijld gemeld te worden, dat wil zeggen zo spoedig mogelijk nadat de informatie die benodigd is voor een melding gereed is voor digitale verzending.

In artikel 16 lid 2 Wwft staat wat aan de FIU wordt gestuurd:

- a. de identiteit van de cliënt, de identiteit van de uiteindelijk belanghebbenden en, voor zover mogelijk, de identiteit van degene ten behoeve van wie de transactie wordt uitgevoerd;
- b. de aard en het nummer van het identiteitsbewijs van de cliënt en, voor zover mogelijk, van de overige in onderdeel a bedoelde personen;
- c. de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie;
- d. de omvang, bestemming en herkomst van de gelden, effecten, edele metalen of andere waarden die bij de transactie betrokken zijn;

- e. de omstandigheden op grond waarvan de transactie als ongebruikelijk wordt aangemerkt;
- f. een omschrijving van de desbetreffende zaken van grote waarde bij een transactie boven de € 10.000,-;
- g. aanvullende, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, gegevens.

Tipping-off verbod

De advocaat dient de melding van de ongebruikelijke transactie(s) vertrouwelijk te behandelen, zowel ten opzichte van de (toekomstige) cliënt als derden.⁷⁷ Er geldt een beperkt aantal uitzonderingen.⁷⁸

Dit tipping-off verbod moet niet verward worden met de terugmeldplicht in het kader van het UBO-register. Een voorgenomen **terugmelding** in het kader van de UBO-registratie van een cliënt mag door de advocaat wél (vooraf) aan de cliënt worden gedaan.

Het informatieverzoek van de FIU

Artikel 17 van de Wwft bepaalt dat FIU Nederland gegevens of inlichtingen kan opvragen over de door de advocaat gedane melding ongebruikelijke transactie.

De advocaat is gehouden die informatie en inlichtingen te verstrekken. In zoverre geldt diens geheimhoudingsplicht dan niet.

⁷⁷ Artikel 22 lid 1 en 23 lid 1 tot en met 4 Wwft.

⁷⁸ Artikel 23 leden 5 en 6 Wwft.

Wel geldt ook hier dat de informatie of inlichtingen betrekking moeten hebben op (alleen) de Wwft-dienst(en) die van de advocaat worden gevraagd.

Ook hier is het dus van groot belang dat de advocaat juist vaststelt wat de Wwft-plichtige dienstverlening omvat.

Bijlage met vindplaatsen

Nederland

Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0024282/>

Uitvoeringsbesluit Wwft 2018

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0041193/>

Uitvoeringsregeling Wwft

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0024275/>

Artikel 15a Handelsregisterwet 2007

https://wetten.overheid.nl/BWBR0021777/#Hoofdstuk2_Paragraaf2.2_Artikel15a

Algemene leidraad Wwft, Ministerie van Financiën / Ministerie van Justitie & Veiligheid, juli 2020

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/richtlijnen/2020/07/21/algemene-leidraad-wet-ter-voorkoming-van-witwassen-en-financieren-van-terrorisme-wwft>

Overzicht van Nederlandse PEP's

https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/themaoverstijgend/brochures_en_publicaties/wwft-prominente-publieke-functies

Leidraad financiële sanctieregelgeving, Ministerie van Financiën, 12 augustus 2020

Addendum bij Leidraad financiële sanctieregelgeving, Ministerie van Financiën, 17 augustus 2022

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/08/12/leidraad-financiele-sanctieregelgeving>

Nationale sanctielijst terrorisme

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/08/27/nationale-terrorisraelijst>

Informatiebladen FIU Nederland

<https://www.fiu-nederland.nl/nl/wetgeving/informatiebladen>

NRA's⁷⁹

National Risk Assessment Witwassen 2019

<https://open.overheid.nl/repository/ronl-a777620c-ecb4-4a9a-8162-a944efe4e28b/1/pdf/cahier-national-risk-assessment-witwassen.pdf>

National Risk Assessment
Terrorismefinanciering 2019

<https://open.overheid.nl/repository/ronl-24934ff0-5e36-4557-a1ae-2fd439e4aca9/1/pdf/bijlage-tweede-national-risk-assessment-terrorismefinanciering-2019.pdf>

⁷⁹ Maak steeds van de meest recente versie gebruik!

Europa

4e Europese anti-witwasrichtlijn, zoals gewijzigd door de 5e anti-witwasrichtlijn, 21 juni 2021

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02015L0849-20210630>

Supranational Risk Assessment Report 2019 ⁸⁰

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/AUTO/?uri=CELEX:52019DC0370>

annex: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52019SC0650>

High risk third countries

https://finance.ec.europa.eu/financial-crime/high-risk-third-countries-and-international-context-content-anti-money-laundering-and-countermeasures_en

EU Sanctions Map

Er kan gezocht worden op (rechts)personen en organisaties en op overige sancties

<https://www.sanctionsmap.eu/>

FATF

FATF Guidance for a Risk-Based Approach
Guidance for Legal Professionals, 26 juni 2019

<http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/rba-legal-professionals.html>

Verdere verdieping

Overige publicaties van FATF

<http://www.fatf-gafi.org/>

Egmont groep publicaties

<https://egmontgroup.org/>

OECD anti-corruption & integrity news

<https://www.oecd.org/corruption-integrity/>

MONEYVAL (Council of Europe)

<https://www.coe.int/en/web/moneyval>

⁸⁰ Maak steeds van de meest recente versie gebruik!